

Informele zorg in Vlaanderen in dalende lijn?!

Data voor 2014 wijzen uit dat de omvang van de informele zorg is afgenomen ten overstaan van 2011. In 2011 zorgde 38% van alle Vlamingen van 18 jaar en ouder voor een ziek, gehandicapt of ouder familielid, vriend, kennis of buur; in 2014 is dit nog 26%. Het blijkt dat de grootste daling zit in het aandeel dat de zorg heeft stopgezet in de loop van het referentiejaar, mogelijks een gevolg van de toegenomen zorgzwaarte.

In de SCV-survey van 2011 werd voor de eerste maal een module over informele zorg opgenomen met de bedoeling de omvang van de zorg in de tijd te kunnen opvolgen. Naast de determinanten van de zorg, wilden we ook een inzicht verwerven in de identiteit van de verzorger én van de verzorgde en in de aard van de zorgrelatie. In 2014 werd de module hernomen met nagenoeg dezelfde vraagstellingen. Een positief antwoord op de vraag: 'Helpt u momenteel of heeft u tijdens de afgelopen 12 maanden zieke, gehandicapte of oudere familieleden, kennissen of burenhulpelingen of verzorgd?' liet toe de informele verzorgers (nu of in de afgelopen 12 maanden) te identificeren. Het gaat om de informele inzet, niet de zorg die wordt geboden in het kader van een beroep of in het kader van het georganiseerde vrijwilligerswerk.

In 2014 zegt iets meer dan een kwart (26,2%) van de Vlamingen van 18 jaar en ouder dat ze in het afgelopen jaar zorg hebben verleend aan een ziek, gehandicapt of ouder familielid, vriend, kennis of buur. Het gaat om meer vrouwen dan mannen maar het verschil is statistisch niet significant. Het aandeel informele verzorgers stijgt met de leeftijd: van 22,9% bij de 18-34-jarigen over 20,4% bij de 35-44-jarigen naar 33,8% bij de 45-54-jarigen. De hoogste score wordt gehaald in de leeftijdsklasse 55-64 jaar met 36,7%; nadien zet zich een daling in tot 15,9% bij de 75-jarigen en meer.

In vergelijking met 2011 valt het op dat er zich een afname voordoet in het aandeel dat zorg opneemt. Anno 2011 ging het nog om 38% waaronder significant meer vrouwen dan mannen (zie tabel 1).

Al of niet zorg verlenen

Aandeel Vlamingen (18 jaar en meer) naar geslacht en het al dan niet verlenen van informele zorg in de afgelopen 12 maanden, 2011 en 2014, in %

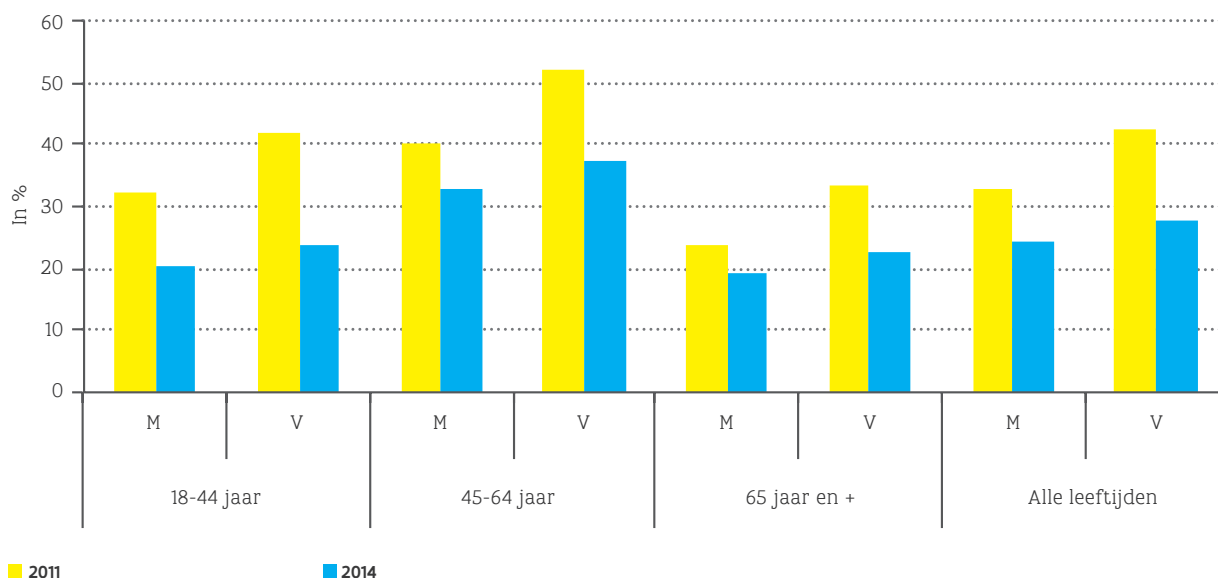
	Zorg	Geen zorg	N (100%)
2011			
M	33,0	67,0	704
V	42,7	57,3	742
T	38,0	62,0	1.446
2014			
M	24,5	75,5	772
V	28,0	72,0	742
T	26,2	73,8	1.514

Bron: SCV-survey 2011 en 2014.

De daling die zich onmiskenbaar aftekent, doet zich voor binnen alle leeftijdsklassen en zowel bij mannen als bij vrouwen (zie figuur 1).

Zorg verlenen naar geslacht en leeftijd

Aandeel Vlamingen (18 jaar en meer) dat zorg verleent, naar geslacht en leeftijd, 2011 en 2014, in %

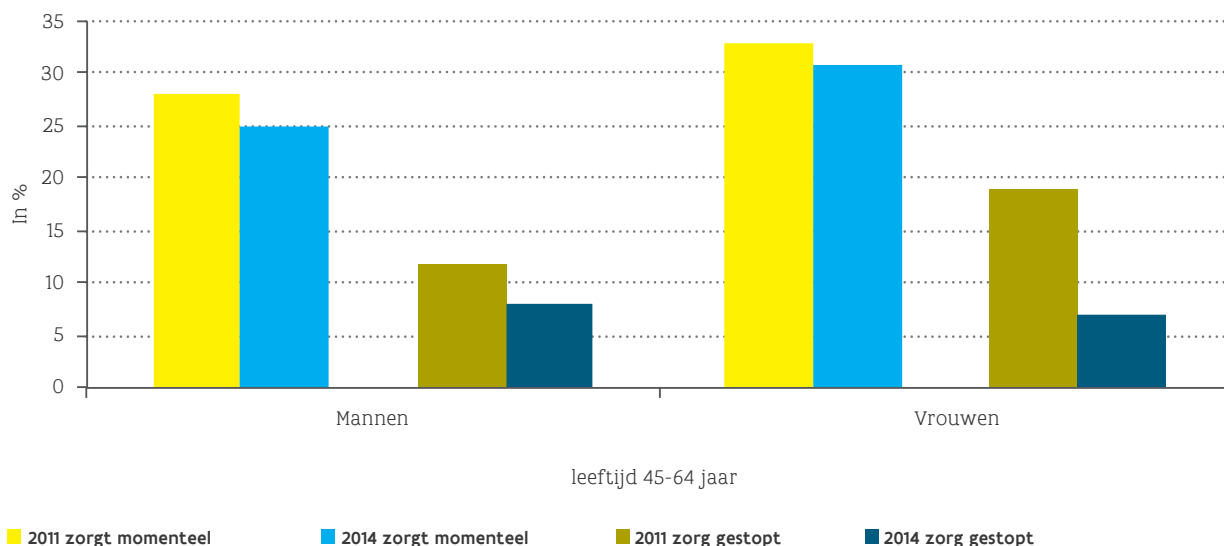
Bron: SCV-survey 2011 en 2014.

De tweedeling van het aandeel dat positief antwoordde op de vraag naar zorg – zorg nog aanwezig op moment van bevraging versus zorg gestopt in de afgelopen 12 maanden – geeft aan dat de afname zich vooral voordoet binnen de

categorie 'zorg gestopt'. Het dalend aandeel ten overstaan van het jaar 2011 voor de subcategorie 'zorg gestopt' doet zich voor op nagenoeg alle leeftijden en bij mannen en vrouwen (zie figuur 2 voor 45-64-jarigen).

Zorg al dan niet gestopt

Aandeel Vlamingen (45-64 jaar) dat zorg verleent naar geslacht en al dan niet zorg gestopt in het referentiejaar, 2011 en 2014, in %

Bron: SCV-survey 2011 en 2014.

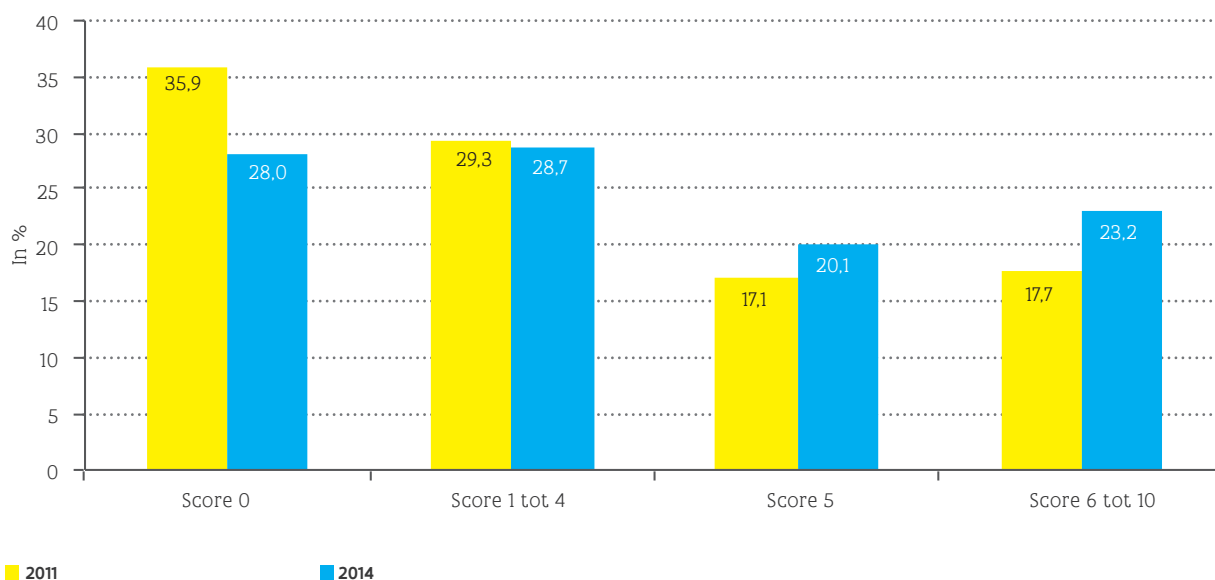

Omdat er in de zorgmodule ook werd gepolst naar de zorgbelasting (inschatting door de respondent via een schaal gaande van 0 tot 10 waarbij score 0 staat voor 'helemaal niet belast' en score 10 voor 'erg zwaar belast') werd nagegaan of er zich op dat vlak verschillen voordoen tussen 2011 en 2014. De antwoordverdeling inzake de zorgbelasting geeft te zien

dat de proportie Vlamingen die de zorg in het geheel niet als belastend ervaart (score 0) is gedaald van 35,9% in 2011 naar 28,0% in 2014. Het aandeel met het label 'erg belast' (score 6-10) is in de betrokken periode gestegen van 17,7% naar 23,2% (zie figuur 3). De proporties binnen de overige scores variëren weinig of nagenoeg niet.

Zorgbelasting

Aandeel Vlamingen (18 jaar en meer) naar zorgbelasting, 2011 en 2014, in %

Bron: SCV-survey 2011 en 2014.

De cijfers wijzen uit dat er algemeen een daling is van het aandeel dat zorg verleent zowel onder degenen die nog zorg dragen op het moment van de bevraging maar vooral onder degenen die de zorg hebben stopgezet. Eén hypothese is dat de (hogere) zorgbelasting (vergeleken met 2011) ertoe bijdraagt dat zorg wordt gestopt of dat de instroom naar informele zorg afneemt. We kunnen er van uitgaan dat er een relatie bestaat tussen de toegenomen zorgzwaarte en het stopzetten van de zorg maar mogelijk liggen (ook) andere factoren aan de basis van de gedane bevinding. Bijkomende analyses zullen dit moeten uitklaren.

Hoe gemeten?

Er werd gebruik gemaakt van data afkomstig van de survey 'Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen' (SCV), een jaarlijks onderzoek bij een representatieve steekproef van inwoners van 18 jaar en meer uit het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De survey peilt naar waarden, opvattingen en overtuigingen van Vlamingen met betrekking tot maatschappelijke en beleidsrelevante thema's zoals arbeid en vrije tijd, mobiliteit, migranten ... Ook gedragingen komen aan bod. Naast een vast gedeelte van sociaal-demografische en sociaal-economische variabelen bevat de vragenlijst een aantal in de tijd wisselende modules (waaronder de zorgmodule opgenomen in de survey van 2014 en 2011).

Meer info:

Lieve Vanderleyden en Dirk Moons
Studiedienst van de Vlaamse Regering
02 553 41 33 - 02 553 60 16
lieve.vanderleyden@dar.vlaanderen.be
dirk.moons@dar.vlaanderen.be

